

TEMA LUPTEI PENTRU PACE ÎN PLASTICA NOASTRĂ

de THEODOR ENESCU

Lupta pentru pace constituie una din temele cele mai fecunde apărute în artă după cel de al doilea război mondial. Strâns legată de ansamblul problemelor ce frământă astăzi conștiința a milioane și milioane de oameni, această temă a inspirat și continuă să inspire numeroși creatori din toate ramurile artei. În fruntea mișcării pentru pace se află Țara Socialismului care, oferind un exemplu strălucit de muncă pașnică și constructivă, însuflă tuturor popoarelor curaj și perseverență în lupta pentru realizarea aspirațiilor lor. La Stockholm, Paris și Praga în 1949, la Varșovia și Viena în anii care au urmat, au avut loc congrese mondiale în care glasul reprezentanților națiunilor s'a ridicat puternic împotriva agresiunii, apelând la o înțelegere durabilă între state, prin mijlocirea unui pact al păcii.

Un rol însemnat în mișcarea pentru pace îl dețin oamenii artei. Lor le revine sarcina de a readuce arta pe făgașul vechilor și sănătoaselor tradiții clasice, legate de popor și de a făuri din ea un instrument puternic combativ pe linia țărilor pașnice și progresiste ale omenirii.

În domeniul artelor plastice dela noi, lupta pentru pace și-a aflat o expresie vie și convingătoare, o însemnată parte a operelor realizate aducând o prețioasă contribuție la cauza generală a popoarelor angajate în această luptă. Datorită faptului că țara noastră a fost eliberată de către Uniunea Sovietică și smulsă din lanțul statelor capitaliste, putând astfel pași cu hotărâre pe drumul construirii socialismului și, implicit, al înfăptuirii unei revoluții culturale de mari proporții, ea a devenit un factor activ și puternic în bătălia pentru pace. Picturile, sculpturile, lucrările de grafică create în ultimii ani nu sunt decât oglinda unei noi conștiințe izvorâte din adâncile prefaceri structurale, cărora le-a fost supusă România pe plan social, politic și cultural după 23 August 1944.

Îndrumați de Partid, artiștii plastici au reușit să dea creației lor o orientare justă pe linia aplicării metodei realismului socialist, măbind caracterul combativ al operelor și transformându-le într'o armă de luptă din ce în ce mai eficace în mâna clasei muncitoare. « Întâlnirea » de Boris Caragea, « Turnătorii » de Maximilian Schulmann, « Zidărița » de Sonia Natra, « Colectarea cerealelor » de St. Barabaș, « La Uzinele 23 August cresc cadre noi » de Justina Popescu, precum și numeroase alte picturi, sculpturi și desene—exprimând dragostea și recunoștința față de Uniunea Sovietică sau înfățișând diferite aspecte ale muncii de pe șantiere și de pe ogoare, înseamnă totodată realizarea variată și complexă a numeroase aspecte ale luptei pentru pace, constituie un stimulent în vederea acestei lupte. Prin reprezentarea realistă a eroilor muncii socialiste, a stahanoviștilor, a frun-

tașilor în producție, într'un cuvânt a oamenilor cu o structură morală nouă, în opere ca « Portretul Mariei Zidaru » de Lidia Agricola, sau « Bustul Mariei Cincă » de Dorio Lazăr, artiștii plastici români au reușit să reflecteze emoționant și veridic conștiința înaltă a masselor, sporindu-le încrederea în forțele proprii, în puterea de neînving a cauzei păcii. Astfel, într'un sens larg, se poate spune că majoritatea temelor artei plastice românești contemporane oglindesc bogatele aspecte pe care le ia lupta pentru pace.

În articolul de față ne vom opri asupra acelor lucrări care, în mod direct, au ca temă « lupta pentru pace ». Trebuie amintit că un loc foarte important printre acestea îl ocupă caricaturile și afișele. Atât prin numărul lor cât și prin problemele specifice pe care le ridică și efectul ce obțin, ele reclamă însă un studiu aparte. În consecință, aici ne vom limita numai la picturi¹, sculpturi și desene, urmărind prin analiza celor care includ principalele probleme legate de tema luptei pentru pace, în ce măsură ele au găsit interpretarea justă, atât sub raportul conținutului, cât și al formei, și cum slujesc cauza păcii.

Alegându-se ca temă lupta pentru pace, artiștii au fost atrași de variatele aspecte ale acestei lupte. Astfel, o bună parte a creațiilor lor redau ecoul puternic trezit în masa oamenilor muncii din satele și orașele noastre de campania pentru strângerea semnăturilor pe Apelul Congresului Mondial dela Stockholm.

Acesta este subiectul în tabloul maestrului Camil Ressu « Semnarea Apelului Păcii la o gospodărie agricolă colectivă ». Însăși alegerea unei asemenea teme înseamnă un moment important de cotitură în cariera acestui artist.

Reprezentarea vieții țaranului a constituit totdeauna o preocupare majoră a artistului. Se cunoaște contribuția hotărâtoare pe care a adus-o Camil Ressu în cadrul acestei tematici. Într'adevăr, el s'a opus cu hotărâre idealizării figurii și vieții țăranilor, la modă în vremea exploatării burghezo-moșierești, prin transcrierea fidelă a realității, luând o atitudine critică față de condițiile în care erau siliți să muncească aceștia. Nenumăratele sale tablouri cu țărani, niși înfățișează gravi și tăcuți, cu figuri aspre în care se deslușesc efectele traiului lor mizer. În tabloul lui de astăzi apar pentru prima oară țărani care trăiesc în regimul creat de condițiile construirii socialismului, subiectul ales înfățișând un moment important din desfășurarea noii lor existențe. De astă dată chipurile țăranilor sunt luminoase, atitudinea lor este a omului descătuișat de nevoi și asuprire.

În mijlocul țăranilor au venit și muncitori, care le-au explicat rosturile Apelului, dându-le lămuriri în legătură cu semnarea lui. Scena se petrece la câmp, într'o zi de vară. Personajele sunt grupate în jurul unei mese, urmărind cu atenție pe săteanul care cel dintâi își depune semnătura. Este foarte bine surprinsă grija, dublată de o ușoară concentrare, cu care el face acest gest. Din gravitatea mișcării lui, din încordarea interioară care i se citește pe față se desprinde un aer de solemnitate, care învăluie tot grupul. În fața lui, o țarancă cu mâna proptită în șold, a rămas dusă pe gânduri, lângă cei doi copii ai ei. Se gândește desigur la viitorul lor și expresia chipului ei e senină, încrezătoare. În stânga, văzut din spate, un țăran așteaptă să semneze, în timp ce, sprijinit cu cotul pe colțul mesei, un tânăr, oarecum mirat de acest nou eveniment în viața satului, privește scena. În sfârșit, alte câteva personaje, un țăran, un muncitor, un cioban, un bătrân, urmăresc cu atenție mișcările primului semnatar. În fund se profilează câteva case ale gospodăriei colective, și mai departe, unindu-se cu cerul, coama unui deal. Acțiunea este astfel localizată în cadrul ei firesc.

Este remarcabilă în acest tablou compoziția în așa fel concepută încât personajele să apară văzute de aproape, și accentul să cadă pe atitudine și expresie. Bine echilibrată, prin elementele variate introduse în tablou, ea dă viață subiectului, contribuind într'un mod hotărîtor la lămurirea lui. Gruparea personajelor apare naturală, veridică, subliniind realismul tabloului. Nu mai puțin hotărîtor în realizare este și desenul. Viguros și precis, printr'o conturare sobră a formelor, el individualizează cu claritate fiecare figură în parte. Gama coloritului e simplă, redusă la puține tonuri. Toate aceste calități fac ca ideea principală enunțată în titlu, să se impună în mod evident privitorului într'un limbaj plastic accesibil tuturor.

Un subiect similar întâlnim în tabloul pictoriței Thormane Kis Marghit, din Baia Mare, intitulat « Semnăm pentru apărarea copiilor noștri ». Insuși titlul tabloului indică o idee centrală în cadrul temei, anume că unul din motivele

Fig. 1. — C. RESSU: « Semnarea Apelului Păcii la o gospodărie agricolă colectivă ».

care fac din țărănimea noastră o apărătoare fierbinte a păcii este acela de a feri pe copii de ororile războiului și de a le asigura un viitor fericit. Astfel concretizată, tema implică un caracter și mai precis: ea pune accentul pe conștiința și dragostea de părinte. Autoarea înfățișează scena într'un interior de gospodărie. Un tânăr, soțul, stând la masă, semnează Apelul. Lângă el o femeie, nevasta lui, cu o expresie de mulțumire și încredere pe față, depune foaia pe care a semnat-o, iar un bătrân, aplecat deasupra mesei, se pregătește să semneze și el. În fața lor, odaia e plină de copii în costume de pioneri, băieți și fete. Unii se uită atenți, vioiși, spre masă, sub privirile surâzătoare ale unui muncitor, alții intră sglobii pe ușă, iar o tânără mamă, cu copilul în brațe, dă explicații unui băiat care ascultă atent. Pe fața ei robustă și senină, se deslușesc dragostea și interesul pentru cei mici.

Aspecte ale campaniei pentru strângerea semnăturilor, oglindind mai ales adeziunea muncitorilor din fabrici sau întreprinderi, apar și în câteva sculpturi,

cum sunt « Semnăm pentru pace » de N. Crișan (trei tineri muncitori în atelier, în timpul producției, oprindu-se o clipă, spre a-și depune semnăturile pe Apel) și « Semnăm Apelul Păcii » de Delfina Mirescu (un invalid, măturie vie a ororilor războiului, înmânând Apelul unui lucrător și unei femei cu un copil în brațe). Ambele opere se remarcă prin căldura cu care autorii lor s'au apropiat de acest aspect particular al temei și prin viața pe care au știut s'o insuffle personajelor.

Conștiința forței reale pe care o reprezintă voința pașnică a popoarelor se reflectă și în sculptura lui Fekete Iosef « A semnat pentru pace ». Prin mijloace simple, fără niciun element retoric, el exprimă ferma încredere în viitor a oamenilor muncii. Același sentiment caracterizează și sculptura Mariei Bâscă intitulată « Pentru Pace ».

O altă formă a campaniei pentru pace a oamenilor muncii din țara noastră o constituie acțiunile lor de protest împotriva agresorilor și a ațățătorilor la un nou război.

O astfel de acțiune a reprezentat Abody Nagy Bela în tabloul său « Meeting de protest ». Într'o sală a uzinei Metalurgice « Unirea » din Cluj, sunt adunați muncitorii al căror glas se ridică împotriva agresiunii imperialiștilor americani din Coreea. Ceea ce constituie calitatea esențială a acestui tablou este faptul că tânărul pictor clujean a știut să exprime freamătul masei, unitatea compactă a voinței ei de a impune încetarea războiului, creând o imagine însuflețită și plină de mișcare. Abody a recurs la o compoziție care subliniază ceea ce e principal în tablou. El pune cu putere în evidență, pe de o parte figura muncitorului care vorbește dela tribună, pe de altă parte, expresiile mulțimii de lucrători care-l ascultă, sguiduită de impresia cuvintelor lui. Lucrarea vădește capacitatea pictorului de a crea un ansamblu veridic și sugestiv, capabil să comunice emoția necesară pentru a mobiliza pe privitor și a trezi în el conștiința de luptător pentru pace.

Dorința de a exprima protestul mamei împotriva războiului și a ororilor lui, l-a inspirat pe Mathé Iosef din Oradea, în sculptura intitulată « Nu mai vrem război ». Ea înfățișează o tânără mamă într'o atitudine avântată și hotărâtă, îmbrățișându-și cu o mână copilul, în timp ce, încordându-și bustul și strângând pumnul, amenință cu cealaltă pe cei care ar turbura pacea.

Una dintre cele mai puternice expresii ale rezistenței opuse agresorului o constituie însă monumentală sculptură în lemn a lui St. Csorvassy din Târgu Mureș, « Partizanii coreeni ». Ea aduce un omagiu eroismului poporului coreean, care, cu arma în mână și cu prețul a uriașe sacrificii, se opune invaziunii americane în Coreea, luptând din răspuțeri pentru stăvilirea războiului și isgonirea cotropitorului țării. Pentru a sublinia participarea întregului popor coreean la lupta pentru pace și libertate, sculptorul și-a propus să înfățișeze un episod din viața partizanilor. Ne vom opri mai îndelung asupra lui deoarece constituie un exemplu concludent despre felul în care artistul știe să se servească de resursele artei sale pentru a realiza o operă emoționantă și puternic mobilizatoare. Lucrarea se impune din capul locului prin monumentalitate, prin coeziunea de monolit pe care o sugerează și care este, în bună parte, rezultatul unei compoziții just înțelese. Cele trei personaje nu sunt prezentate în semicerc ci în linie dreaptă, dar totuși, astfel dispuse, încât figura lor să apară în planuri diferite. Sunt reprezentați în plină acțiune. Din centru se desprinde figura unui tânăr înalt, înarmat cu grenade, privind încordat spre punctul unde se ascunde dușmanul și pe care îl indică, cu mâna întinsă, un tovarăș de luptă. O tânără partizană cu mâna încheștată pe pușcă, gata să pornească la acțiune, privește hotărâtă

și parcă întrebătoare spre personajul central dela care așteaptă comanda de a începe atacul. Accentul este astfel pus pe acest personaj central, conducătorul grupului, în plină lumină. Efectul de energie și de coeziune de care am amintit nu este numai rezultatul compoziției alese de artist; el este obținut prin tratarea ansamblului, mai cu seamă prin expresia pe care sculptorul a știut să o imprime pe fața fiecărei figuri. Într'adevăr, una din calitățile esențiale de care a dat dovadă

Fig. 2. - ȘT. CSORVASSY (T. Mureș): « Partizanii Coreeni ».

Csorvassy este aceea de ași fi studiat modelele cu multă atenție, adâncind fiecare gest, fiecare mișcare, mimica fiecăruia dintre ei. El nu s'a mărginit la sublinierea unilaterală a vreunui element, de pildă a celui de eroism și curaj, ci a țintit la o psihologie complexă în care interveneau puterea de concentrare, chibzuința, stăpânirea de sine, elanul combativ și spiritul de echipă al celor trei coreeni. Se simte că ei acționează ca un tot unitar, mânați de o forță de nebiruit, de o

încredere totă în isbânda cauzei lor. Csorvassy a ajuns astfel la o puternică individualizare a eroilor săi din care a reușit să creeze adevărate tipuri. Ideea principală a operei este totodată pusă în valoare și prin felul în care artistul a știut să speculeze resursele materialului. Pentru a accentua caracterul aspru al luptătorilor, al vieții și al acțiunii de partizan, Csorvassy a folosit cu măiestrie însăși constituția lemnului, dăltuindu-l în fațete largi, anguloase, iar faptul că opera e sculptată dintr'un singur trunchi masiv își are importanța ei în crearea impresiei de coeziune, de bloc. Intreaga operă trăiește intens prin dinamismul ei, prin acea puternică și sugestivă subliniere a conflictului dramatic, într'un cuvânt prin efectele ei realiste, obținute în cadrul unei depline armonii între conținut și formă. Pentru toate aceste calități care fac din ea o contribuție impunătoare la lupta popoarelor pentru pace, sculptura a fost distinsă cu Medalia de Aur a Păcii.

În cadrul temei de care ne ocupăm, o altă categorie de artiști și-a îndreptat atenția spre manifestările de solidaritate și internaționalism proletar din diferite colțuri ale lumii. Tinerii pictori, Gh. Freiberg și Tiberiu Krausz s'au inspirat din acțiunile docherilor francezi de a zădărnici tendințele agresive ale guvernelor imperialiste. Pornind dela un fapt real, autorii înfățișează în tabloul lor scena în care un grup de docheri aruncă în mare lăzile cu armament american, destinate, înarmării statelor din apusul Europei. Faptul se petrece pe cheiul unui port într'o atmosferă cețoasă, sub un cer cenușiu încărcat de nori. Prin elementul său dramatic, acest decor natural vine în sprijinul subiectului. Docherii sunt înfățișați în grup compact, chiar în momentul aruncării lăzilor în apă. Unul sosește cu o ladă pe umăr, un altul cu fața întoarsă, cheamă la acțiune pe alți tovarăși din urmă; în centru, un tânăr, prin gestul mănios cu care se pregătește să arunce în mare lada ridicată deasupra capului, pune un accent energetic în mijlocul întregii scene, accent susținut și prin expresia de încordare și revoltă a celorlalte personaje. Două din ele împing cu înverșunare o ladă peste zidul înalt al cheiului, în timp ce, în spatele lor, o femeie, una din soțiile lor, într'o rochie sdrențuită, cu un copil în brațe, cu o față suptă de mizerie și foame, dar pe care nu se citește umilință sau teamă, îi îndeamnă cu dârzenie la acțiune. E o notă care adaugă un accent eroic scenei, accent completat și prin imaginea manifestanților care se zăresc în fund, veniți să sprijine acțiunea plină de curaj a docherilor.

Compoziția în piramidă imprimă o gradație în desfășurarea acțiunii. Totodată faptul că ea e văzută de jos conferă imaginii un caracter monumental, care amplifică măreția și eroismul evenimentului. Un rol important îl joacă în acest tablou culoarea. Tonalitatea generală sumbră, dar bogată în nuanțe, se împletește strâns cu specificul temei, subordonându-se ei, dar contribuind într'o măsură hotărâtoare la sporirea capacității sugestive și emoționante a tabloului.

Tot un episod din lupta popoarelor subjugate capitalismului l-a inspirat și pe sculptorul Andrei Szobotka în alegerea temei sale. Sub altă formă el a reluat o idee concretizată și de graficianul sovietic Prorokov, într'unul din desenele lui. Este vorba de acțiunea întreprinsă de patru muncitori brazilieni, care, cu riscul vieții, au săpat în stânca unui munte, la o înălțime amețitoare aproape inaccesibilă, cuvintele *Stalin es lapaz!*, exprimând prin aceasta semnificația simbolică pe care numele marelui Stalin a căpătat-o în lupta pentru apărarea păcii. Sculptura lui Szobotka e foarte îndrăzneță. Prin concepția ei, ea reușește să impună atenției ingeniozitatea și curajul cu care, indiferent de culoare, muncitorii din țările Americii de Sud isbutesc să promoveze ideea păcii, legându-o de politica celui mai constructiv și înaintat stat din lume, Uniunea Sovietică.

Fig. 3. – GIL FREIBERG și TIBERIU KRAUSZ: «Dechieri francezi».

«Femei din Lidice la Congresul dela Praga», desenul Ligiei Macovei, legat de lupta organizată a popoarelor pentru pace, e menit să țină treze în amintirea tuturor ororile războiului. Artista care a participat la Congresul Păcii, ținut în 1947 în capitala Cehoslovaciei, a evocat unul din cele mai dramatice momente ale acestui congres, când, dela tribună, au vorbit două femei supraviețuitoare ale masacrului dela Lidice. Se știe că aici hitleriștii germani au exterminat, ca să răsbune moartea unuia dintre ei, populația nevinovată a unui sat întreg. Pe figurile reprezentate de Ligia Macovei se citește nu numai amintirea tragediei celor din Lidice, ci și conștiința că celor rămași în viață le incumbă datoria de a-i răsbuna, de a apăra cu dârzenie și până la capăt cauza păcii. Simplu și expresiv, de un realism puternic bazat pe studiu și observație temeinică, desenul Ligiei Macovei convinge și emoționează, întărind chemarea celor ce se opun fascismului și urii între popoare. Astfel, prin calitățile ei, care reunesc într'un acord deplin ideea conținutului cu formele expresiei artistice, această lucrare se situează printre succesele de frunte dobândite de artiștii noștri plastici în ilustrarea temei luptei pentru pace.

În sfârșit, înainte de a încheia sumara analiză a lucrărilor reprezentative închinată acestei teme, trebuie amintită compoziția pictorului J. Perahim dela Muzeul I. V. Stalin din București, operă care și-a aflat transpunerea și în tapiserie. Lucrarea lui Perahim constituie un imn închinat înfrățirii tuturor popoarelor iubitoare de pace. Acestea sunt înfățișate urcând în marș biruitor treptele simbol

lice ale progresului, cu steagurile fâlfâind și purtând în mijlocul lor chipul lui I. V. Stalin. Compoziția este alegorică și totuși realistă, străbătută de un puternic suflu de umanitate, mobilizatoare și plină de avânt. Ea îmbărbătează prin optimismul ei și prin ritmul ascendent care o însuflețește, atrage parcă după sine spre un țel glorios uriașele mulțimi ale apărătorilor păcii.

Din trecerea în revistă a operelor dedicate de artiștii noștri temei luptei pentru pace se desprinde constatarea de netăgăduit că în ansamblul lor aceste opere aduc un serviciu real cauzei păcii, contribuind la educarea și mobilizarea masselor pentru a apăra pacea, adâncind legătura frăției între popoare. Pictorii, sculptorii și desenatorii noștri au știut să surprindă multe din aspectele esențiale oferite de activitatea dusă pe frontul național și internațional al luptei pentru pace. Apropiindu-se cu dragoste și cu căldură de această importantă temă, cei mai mulți au isbutit s'o illustreze cu convingere și cu însuflețire, creând imagini sugestive, legate de realitate, capabile să antreneze masa oamenilor muncii din țara noastră.

Totuși, dacă în general rezultatele obținute în reprezentarea acestei teme sunt pozitive, nu trebuie trecută cu vederea o seamă de lipsuri care se mai manifestă încă la o parte din artiști. Reprezentarea cu succes a unui asemenea subiect este foarte strâns legată de studiul amănunțit al problemelor pe care le comportă, de o cercetare atentă a realității, de adâncirea psihologiei fiecărui personaj care intervine într'o compoziție, de analiza judicioasă a rolului unuia sau altuia, de motivarea realistă, legată de faptul concret al acțiunilor, gesturilor și menișii lui. Din acest punct de vedere, unii creatori mai plutesc încă în vag, neacordând o atenție egală tuturor eroilor și părților componente ale operelor. Asemenea scăderi sunt vizibile până și într'un tablou cum este cel al lui Camil Ressu, unde unele personaje apar prea puțin expresive, rigide sau indiferente, ca de pildă cei doi țărani din extremitatea tabloului, sau cel din primul plan văzut din spate. Insuficiențe în individualizarea figurilor și în motivarea acțiunilor și expresiilor acestora se remarcă și în tabloul lui Thormanne Kiss Margit, în care aceste figuri se complică și cu o compoziție defectuoasă, cu lipsa unei gândiri care, încheșată în jurul ideii centrale, să pună mai bine în valoare elementele de conținut. Astfel, în tabloul ei, intervine figura unui muncitor. Dar nu prea înțelegem care este semnificația prezenței lui, și cum este ea raportată la tema principală. În loc ca atitudinea lui să fie legată de ceea ce se petrece în grupul care semnează Apelul pentru Pace, ea este legată de grupul de copii din dreapta tabloului. Privitorul nu are posibilitatea să înțeleagă efectiv care e aici rolul muncitorului. Pe de altă parte, însăși imaginile copiilor nu sunt suficient indicate, iar femeia cu copilul în brațe, care stă de vorbă cu un băiat, pare ruptă de acțiunea principală. Prin faptul că grupurile nu se leagă între ele și nu converg spre miezul acțiunii, compoziția nu servește destul de bine ideea centrală.

Lipsa de finisaj duce adeseori pe unii artiști la imprecizie în redarea personajelor, la insuficiența lor individualizare. Acesta este cazul cu tabloul lui Abody Nagy Bela și, într'o mai mică măsură, cu cel al lui Freiberg și Krausz. Problema individualizării este una dintre cele mai importante în cadrul unei opere realist-socialiste. Fără individualizarea personajelor, pierzând din puterea de comunicare, opera nu mai e în stare să exprime realitatea în toată bogăția ei. De fapt, viața și lupta oamenilor muncii din țara noastră ca și de pretutindeni, evenimentele importante la care participă, trezesc în ei sentimente, gânduri și emoții foarte complexe. Pe acestea, legate direct de dorința fierbinte pentru pace, pictorul se cuvine să le oglindească pe chipurile eroilor lui.

În unele opere persistă încă anumite elemente retorice, convenționale. Astfel, lucrarea lui Mathé Josef suferă de pe urma modului teatral cum e redată atitudinea mamei care protestează împotriva războiului.

La alți artiști, lipsurile se manifestă în concepția de ansamblu a operei. Așa, de pildă, eroii sculpturii lui Szobotka, apar prea mici în raport cu restul operei. Elementul « stâncă », care nu poate fi socotit sculptură propriu zisă, ține mult prea mult loc față de elementul « om ». Totodată printr'un defect de compoziție, unul din personaje, fata care face de strajă, apare desprinsă de restul acțiunii.

Pe alocuri, unii artiști mai păcătuiesc încă printr'o reprezentare schematică a realității, fapt care se datorește de cele mai multe ori nepreciziei desenului. Aceasta poate fi observată de pildă în « Lupta popoarelor pentru pace » a lui J. Perahim, la unele atitudini și expresii ale personajelor, mai cu seamă la cele din jumătatea stângă a compoziției.

Din toate aceste constatări, se impune necesitatea unei mai temeinice adânciri a temei luptei pentru pace decât au făcut-o artiștii noștri până în prezent. Problemele trebuie analizate în toată complexitatea lor pe baza unui studiu îndelungat și de continuă confruntare cu realitatea. Trebuie îmbogățite mijloacele de exprimare a conținutului și, deși aspectele pe care le-au luat în considerare au fost destul de variate, se poate spune totuși că orizontul tematic al luptei pentru pace poate fi încă mult lărgit. Din acest punct de vedere, artiștii noștri pot profita din bogata experiență a artei sovietice în care tema luptei pentru pace și-a aflat expresii atât de variate și de înălțătoare în operele apreciate și cunoscute în lumea întreagă ale unor artiști ca Vera Muhina, Rešetnikov, Surpin, Prorokov și mulți alții. Faptele ne arată că, din ce în ce mai conștienți de lipsurile proprii, artiștii noștri luptă împotriva lor. În ultimele manifestări de artă plastică au apărut tot mai multe opere care oglindesc grandioasele înfăptuiri de pe cuprinsul republicii noastre și nu puține lucrări au fost închinată cauzei păcii. Mergând cu sinceritate și convingere pe acest drum, ei răspund totodată la vibranta chemare lansată creatorilor din lumea întreagă la Congresul dela Paris, de către mama eroină sovietică Liuba Kosmodemianskaia: « Mare este influența cuvintelor scriitorului, a penelului pictorului, a gândului savantului: folosiți aceste arme, această forță, în lupta pentru pace! »

